

Anna Palm som vykortskonstnär

av Göran Heijtz

I samband med den Allmänna Konst- och Industriutställningen i Stockholm 1897 kom många nymodigheter att introduceras eller att få sina genombrott. Bland många andra saker kan t.ex. nämnas filmens introduktion i Sverige, förevisning av röntgenstrålar, allmänhetens första upplevelse av personhissar och den första försäljningen av varmkorv i landet. Även vykortet fick sitt genombrott i Sverige, och de första svenska postala minnespoststämplarna lanserades. De sistnämnda två företeelsernas framgångar hängde tätt samman. Konstnären Anna Palm hade målat förlagorna till de mest populära av de vykort som såldes på utställningen.

Denna artikel presenterar först Anna Palm som person och konstnär, varefter hennes bilder som blivit vykort och andra produkter med samma eller liknande utförande behandlas. Avslutningsvis finns en förteckning över alla Anna Palms kända vykort och andra trycksaker med samma motiv.

Konstnären Anna Palm

Anna Sofia Palm föddes i Stockholm den 25 december 1859 och växte upp i ett konstnärshem på Barnhusträdgårdsgatan 19, sedermera Tunnelgatan och numera Olof Palmes gata. Hennes föräldrar var den kände landskapsmålaren Gustaf Wilhelm Palm (1810-1890), tillika professor vid Konstakademien, och hans hustru Eva, född Sandberg (1825-1894). Även på moderns sida fanns konstnärsanlag, då hennes far var Johan Gustaf Sandberg, professor vid Konstakademien, som gjort många historiska konst-

Göran Heijtz, född 1954, har intresserat sig för vykort, poststämplor och posthistoria under många år. Han skriver sedan 1987 regelbundet om vykort i *Nordisk Filateli*. Sedan 1997 är han huvudredaktör för *Facit Postal*. Heijtz är sektionsschef för vykort i Samlarföreningen S:t Erik sedan 1979, ordförande i Sveriges Frimärkshandlareförbund sedan 1993 och styrelseledamot i Postmusei Vänner sedan 2003. Han har tidigare medverkat i *Posttryttaren* 2012.

Foto av Anna Palm i unga år.

verk, bland annat målningarna i Vasakoret i Uppsala domkyrka.

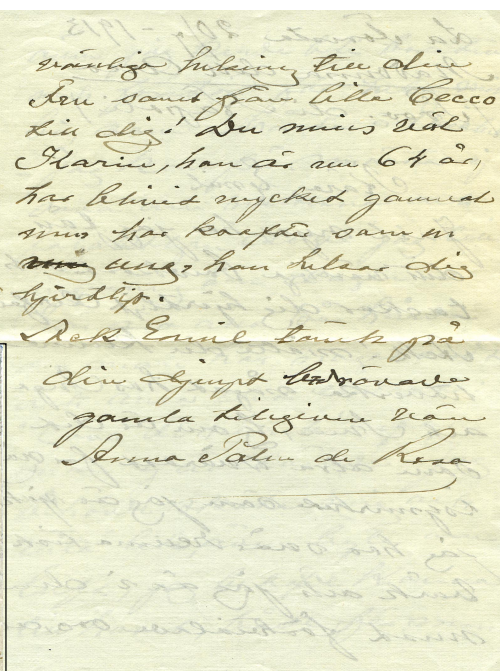
I hemmet samlades en stor krets av konstnärsvänner, bland annat Viktor "Vicke" Andrén, Gustaf Cederström, Nils Kreuger och Georg Pauli. Anna Palm hade därför de bästa förutsättningar att bli konstnär. Hon visade troligen tidigt intresse för teckning, och fick undervisning i hemmet av fadern. Anna var senare elev för historiemålaren Edvard Perséus, som var en god vän till familjen, och för landskapsmålaren Per Daniel Holm. Hon fortsatte sin utbildning utomlands, i Danmark, i Antwerpen för marinmålaren Romain Steppe och i Paris.

Anna Palms främsta intresse var att måla i akvarell, där hon kom att bli mycket skicklig, inte minst på att kunna återge de minsta detaljer. Hennes motiv är oftast hämtade ifrån centrala Stockholm och då speciellt med bilder av slottet från olika håll, Gustaf Adolfs torg, Blasieholmen och Skeppsholmen. Hon målade ofta på beställning, men även för att ha konstverk att sälja vid förfrågningar. Anna älskade skärgården, hav och segling, och har tecknat och målat fina motiv, ofta med fartyg, från bl.a. Dalarö, Blidö och Västkusten.

Hon deltog med verk på olika utställningar, till exempel Konstakademiens utställningar 1885 och 1887, Sveriges Allmänna Konstförenings vandringsutställning 1888 och konstutställningen i Göteborg 1891. Under åren 1889-1891 var hon även en uppskattad lärarinna i akvarellmålning vid Konstakademien.

Trots att hon var framgångsrik och sålde bra, var Anna rädd för att stagnera i sin konstnärliga utveckling och längtade utomlands. Efter både faderns död 1890 och moderns 1894, fanns det inte längre något som hindrade henne från att flytta till Frankrike, och enligt mantalsuppgifter från Jacobs församling emigrerade hon till Le Havre den 31 december 1895. Tillsammans med familjen Palms trotjänarinna Karin Nilsdotter bosatte hon sig i Paris, där hon fick nya influenser, och målade bland annat folkliv på stränder och i fiskelägen.

Efter några år i Frankrike flyttade Anna Palm till Italien. Vid ett besök på ön Capri utanför Neapel mötte hon en italiensk infanterilöjtnant, Alfredo de Rosa. Tycke

Brev skrivet 1913 av Anna Palm från sitt hem i Madonna dell' Arco i Italien till kompositören Emil Sjögren i Sverige. Brevet har en mycket dyster ton och hon avslutar med "din djupt bedrövade gamla tillgivna vän Anna Palm de Rosa".

uppstod och de gifte sig den 9 september 1901. Anna var då 42 år. De bodde först ett år i Paris, därefter på Capri och bosatte sig från 1908 på en stor bondgård vid Madonna dell'Arco, en fattig by utanför Neapel. Efter en tid, oklart vilket år, föddes sonen Francesco. Paret kände starkt för den fattiga lantbefolkningen och Francesco kom att utbilda sig till läkare, och verkade i enlighet med föräldrarnas önskan med att hjälpa de fattiga, ofta utan att ta betalt.

År 1915 inkallades Alfredo och vid första världskrigets slut hade han avancerat till överste. Krigsåren blev en intensiv målarperiod för Anna Palm, som då gjorde några av sina främsta marinmålningar.

Hon längtade hem till Sverige, vilket framgår av hennes brev. Hon höll kontakt med släkt och vänner, men efter att hon emigrerat 1895, återvände Anna Palm aldrig till Sverige. Hon skickade dock ibland hem tavlor som deltog på utställningar. Under sina sista år tynade Anna Palm sakta bort och hon avled den 5 februari 1924, vid en ålder av 64 år.

Foto av Axel Eliasson, som grundade sitt vykortsförlag 1890.

Axel Eliassons Konstförlag

Axel Henrik Eliasson (1868-1932) studerade vid Norra Latin 1880-1882. Han bedrev därefter handelsstudier i Stockholm och vid Rakows handelsläroverk i Berlin. År 1890 startade han företaget Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm med adress Drottninggatan 16, men efter ett par år flyttade firman till Drottninggatan 74.

Redan 1891 utgav man de första fotografiska vykorterna i Sverige. I *Aftonbladet* av den 16 juli 1891 kunde man läsa:

“Brefkort med olika vyer öfver Stockholm och dess omgifningar samt Göteborg är något nytt, som i dessa dagar på pappersengrosfirman Axel Eliassons förlag utkommit i marknaden och säljas hos bok- och pappershandlare med flera. Vyerna äro utförda i ljustryck och upptaga 1/3 af brefkortets baksida. Dylika kort, som allmänt brukas i utlandet, böra äfven här kunna vinna stor spridning.”

Trots den positiva texten, blev det dock ingen succé för korten. Eliasson gjorde några år senare ett nytt liknande försök, då med lite större bilder, men även det gick allmänheten ganska spårlost förbi.

Inför den stora Allmänna Konst- och Industriutställningen i Stockholm 1897 fick Eliassons uppdraget att framställa de officiella vykorterna. Detta kom att bli något av en specialitet för företaget, som i princip stod för de officiella vykorterna vid alla större svenska utställningar framöver, bland annat i Gävle 1901, Helsingborg 1903, Norrköping 1906, Lund 1907, Konstindustriutställningen i Stockholm 1909, Baltiska Utställningen i Malmö 1914 och Göteborgsutställningen 1923. Det enda större undantaget var att konkurrenten, Granbergs Konstindustriaktiebolag, fick ensamrätten för vykort i samband med de Olympiska Spelen i Stockholm 1912.

Anna Palm och utställningen 1897

Eliassons verkar inte tidigare ha anlitat Anna Palm, som redan 1895 hade lämnat Sverige för gott, men på något sätt fick man kontakt. Skisser av och kanske foton från uppbyggnaden av Allmänna Konst- och Industriutställningen i Stockholm 1897 måste ha förmedlats till henne i Frankrike. Anna Palm målade 11 olika små akvareller, som blev förlagor till de officiella vykorten.

Originalakvarellen till vykortet nedan, i naturlig storlek. Anna Palm var mästertlig på att måla detaljerat i liten skala.

Vykort från Stockholmsutställningen 1897, Gamla Stockholm. Observera att förlaget lagt in en konstnärssignatur nere till höger i stället för den som Anna Palm signerat originalet ovan med.

På 1980-talet lyckades jag förvärva två av dessa originalakvareller. Det märkliga med dem är att de är i samma lilla format som bilderna på vykorten, och ändå så detaljrika. Andra, senare vykortskonstnärers förlagor, brukar vara två till tre gånger så stora som vykorten, och då upptar bilden hela vykortet, medan bildytan på dessa tidiga kort endast fyller ca två tredjedelar av kortet.

Annon från Axel Eliassons förlag i *Stockholms-tidningen* den 19 maj 1897 med reklam för de officiella utställningsvykortet.

I en annons i *Stockholms-tidningen* den 19 maj 1897 framgår att kortet kostade 10 öre, vilket var dubbelt så mycket som vykort kom att kosta framöver. Av en notis i samma nummer av tidningen framgår att vykorten var "elegant utförda i akvarelltryck med tolf färger, efter originalmålningar af Anna Palm.". Kortet framställdes i färglitografi och trycktes sannolikt i Tyskland. De fanns att köpa på flera ställen på utställningen, som genomfördes på Djurgården.

Den pampigaste och mest uppmärksammade byggnaden på utställningen var Industrihallen, med sin kupol och fyra minareter varav två med hissar. Med sina 27.000 kvadratmeter var det världens dittills största träbyggnad. Anna Palms vykort föreställande Industrihallen, blev också det i särklass mest sålda av alla utställningskortet. Fyra andra av hennes motiv visar "Gamla Stockholm", en kulisstad uppbyggd av trä och gips, föreställande Stockholm på 1500-talet, vilken också blev en populär attraktion. Av de övriga korten är två översiktsbilder, två visar utställningspaviljonger, ett Arméns och Flottans utställning samt ett Nordiska museet, där bara ena hälften var färdigbyggd, och den andra delen bestod av en tillfälligt utförd till-

byggnad. Vykorten trycktes i många upplagor, med förlagets namn i olika stilar, men även utan förlagsbeteckning.

Utställningen tillkom som ett led i firandet av konung Oscar II:s 25-årsjubileum som regent, vilket firades den 18 september. Med

Tecknat vykort av konung Oscar II och drottning Sofia, utgivet i samband med Oscar II:s 25-årsjubileum som regent 1897. Kortet är inte signerat, men det har tillskrivits Anna Palm.

anledning härav utgav Eliassons även ett färglitografiskt vykort med tecknade bilder av kungen och drottning Sofia i medaljonger, samt med riksvapnet, unionsflaggan m.m. Vykortet har tillskrivits Anna Palm och det är mycket troligt att det är hon som har målat förlagan, för även om hon inte direkt var känd för att måla porträtt, lär hon bland annat ha gjort ett mycket fint sådant av sin far.

Utställningen, som hade över 6.000 utställare, pågick från den 15 maj till den 3 oktober, och totalt såldes drygt 1,25 miljoner inträdesbiljetter, en ofattbar siffra med tanke på att Sveriges befolkning då uppgick till cirka fem miljoner. Man kan därmed förstå att det fanns en stor potential för att sälja vykort på utställningen. Det fanns även andra vykort att köpa, både tecknade och fotografiska, framställda i ljustryck, men det var Anna Palms fina akvarellvykort som sålde bäst. Utställningen får betraktas som vykortets genombrott i Sverige.

Exempel på Anna Palms kartongkort från utställningen 1897. Motiven gjordes i olika format.

Kartongkort, palett och brevpapper

Alla Anna Palms vykortsmotiv, utom det med Arméns och Flottans utställning, trycktes även på kraftig kartong med guldsnitt och med otryckt baksida förutom Axel Eliassons förlagsbeteckning. Denna typ av kort benämns kartongkort och brukar sammanföras med så kallade handräcknings- eller överräckningskort, vilka, som beteckningarna anger, ursprungligen lämnades över personligen. De har sitt ursprung i mitten av 1800-talet, men efterhand blev det allt vanligare att korten skickades i kuvert. Av de tio kartongkorten är tre långsmala, två nästan i vykortsformat samt de resterande fem lite kortare och lite högre än vykortet. Flera av korten är ovan-

liga och av mig bara kända i något eller ett par exemplar. Sannolikt har kartongkort även framställts av det elfte motivet. För detaljer om format för varje kort hänvisas till förteckningen i slutet av artikeln.

Samtliga elva motiv ingår också i den "palett" av papper med lika många blad i vykortstjocklek, hopsatta med en klämma, som även den är utgiven av Eliassons. For-

matet för paletten är något större än vykortens.

Anna Palms bilder användes även till vinjetter på brevpapper i format 18×11 cm, men här verkar endast tre motiv vara utgivna.

Även jubileumsvykortet med kungaparet finns som kartongkort med guldsnitt, i samma format som vykortet, och i mindre kraftig papperskvalitet än övriga kartongkort.

Palett med elva kartongblad, vilken omfattar Anna Palms alla bilder ifrån utställningen 1897.

Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm.

Ett av tre brevpapper från utställningen 1897 med vinjetter av Anna Palm, med samma motiv som på vykortet.

Minnespoststämplor

Sveriges första postala tillfällighetsstämplar användes på 1897 års utställning. I en paviljong intill Nordiska museet fanns, tillsammans med telegraf och rikstelefon, ett postkontor inrymt. Där användes en speciell poststämpel för utställningen, känd i två typer,

Vykort skickat till prins Wilhelm, från innehavarna till vykortskiosken i Kupolen, makulerade med Sveriges första minnespoststämpel STOCKHOLM UTSTÄLLNINGEN KUPOLEN.

och dessutom fanns det två så kallade minnespoststämplar. Det var knappast en tillfällighet att den ena av dessa användes för att makulera frimärken på post, och då speciellt vykort, som skickades från kupolens utsiktsplatå. Stämpeln, med taggig ram, hade texten "Stockholm Utställningen Kupolen". Förebilden var Eiffeltornet, som invigdes i samband med Parisutställningen 1889, och där man kunde posta vykort från tornets topp. Detta anses vara vykortets genombrott i världen.

I *Svenske Postvaktbetjenten* nr. 7 den 1 juli 1897 publicerades följande notis:

"En helsning från höjden kan utställningsbesökande nu sända sina vänner i det å en af industrihallens minareter försäljas brevkort med vyer öfver utställningen, hvilka, nedlagda i en derstädes befintlig brevlåda, å postkontoret afstämplas med en särskild, af brevkortens försäljare bekostad stämpel, angifvande, förutom datum och årtal, att korten afsänts från kupolen."

Det är lite osäkert när stämpeln togs i bruk. Hissarna i minareterna var inte klara vid utställningens öppnande, utan invigdes först den 2 juni, och det var troligen inte så många besökare som innan dess tog traporna de 50 meterna upp i tornen. Enligt Robert Mattsons artikel "1897 – Vyer och minnen" i *Postryttaren* 1997, finns det heller inga kända avtryck av stämpeln med "Kupolen" från maj månad. En annan indikation på att stämpeln togs i bruk omkring den 1 juni, är att det i *Svenske Postvaktbetjenten* nr. 6, 1897, finns en notis om att antalet brevlådor på utställningen från den 1 juni utökats med tio stycken, förutom de som tidigare fanns invid postkontoret.

Det här avbildade vykortet, sänt till prins Wilhelm på Tullgarn med "Kupolen"-stämplar, har Anna Palms motiv "Industrihallen", och följande skrivna text: "Vi tillåter oss sända Eder K. H. en vue af utställningskupolen. Vördsamt John Holmgren, Ernst Nordling, Innehafvare af brevkortsaffären i kupolen." Man skulle kunnat tro att det var Axel Eliassons själva som stod för försäljningen av vykortet, men så var det uppenbarligen inte.

I publikationen *Årets Minnen* nr. 3, 1897, kunde man läsa om "postanstalten" uppe i utställningens kupol:

"Anstalten utgöres af en person, som säljer brefkort med vyer från Utställningen, ett bord, där man kan slå sig ned och nedskrifva hälsningarna medan man ännu har den stämning kvar, som födts af den härliga utsikten där uppe (brefkorten lära också ofta bli skrifna på vers), samt slutligen det viktigaste: en breflåda, som mottager de varma utgjutelserna och som förvärfvar dem rätt att – afstämplas med en särskild stämpel, som för alla tider visar, att de afsändts från Industrihallens kupol."

Ett av korten med motiven från utställningen, skrivet i Kupolen.

Ett kort i min samling som är skickat ifrån kupolen har följande text: "Minareterna 25/9 97. B. B. Från denna vår upphöjda plats sänder vi dig våra "högsta" hälsningar samt högsta önskan om ett snart sammanträffande."

Den andra minnespoststämpeln fanns i den tidigare omnämnda staden "Gamla Stockholm" och det namnet ingår också i stämpelns text. Gamla Stockholm blev heller inte färdigbyggt förrän ett bra tag efter invigningen, och av en notis i *Stockholms Tidningen* den 12 juli framgår:

"I den vid Stortorget i Gamla Stockholm befintliga brefkortsförsäljningen har nu uppsatts en särskild postverkets breflåda. Genom tillmötesgående från postverket komma samtliga bref och brefkort, som där nedläggas, att liksom förhållandet är på minareterna, förses med en prydlig stämpel med inskription Gamla Stockholm."

Den andra minnespoststämpeln, STOCKHOLM UTSTÄLLNINGEN GAMLA STOCKHOLM, på ett lokalt skickat vykort i juli 1897.

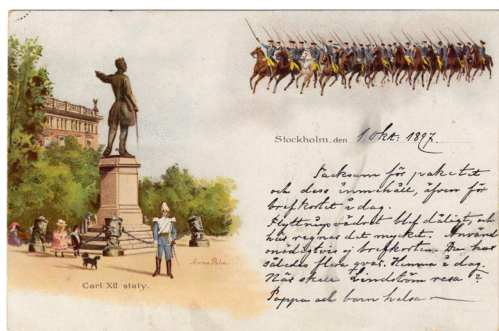
Kombinationen av vykort och minnespoststämplor visade sig bli en stor succé, såsom framgår av det här intill avbildade vykortet med påskrift: "Detta är det 100.000:de Brefkortet som försålts i Industrihallens Kupol under utställningen 1897." Kortet är stämplat med minnespoststämpeln från "Kupolen" den 1 oktober, två dagar före utställningens slut.

Det 100.000:de vykortet som sålts i Industrihallens kupol under utställningen, enligt påskrift, dessutom det mest populära av alla motiv, Industrihallen.

Anna Palms vykort från Stockholm 1897

Samtidigt som hon målade och levererade akvarellerna till bilderna för utställningen 1897, gjorde Anna Palm även förlagor till en serie omfattande 14 Stockholmsvykort. På tre av korten finns det två olika bilder. Även dessa kort såldes på utställningen, och de förekommer rätt ofta med utställningens minnespoststämplor. När jag tillsammans med Postmuseum 1987 gjorde utställningen "Vykort under 100 år", hade museet av Eliassons förlag fått låna några av företagets arkivpärmar, bland annat de två allra tidigaste med rubrikerna "Äldre lagervara", som innehöll kartongkort, samt "Äldre brevkort 1897-". Jag passade då på tillfället att göra en enkel lista över innehållen, och vykortens förlagsnummer 1 till 14 var Anna Palms Stockholmsmotiv, medan det första kortet från utställningen hade fått nummer 15.

Karl XII:s staty i Kungsträdgården i Stockholm, och en bild av en rittararmé.

Ett av Stockholmsmotiven visar Katarinahissen och en utsikt därifrån.

Även Stockholmsmotiven finns utgivna som kartongkort, i olika format, på motsvarande sätt som för utställningskortet, och även här är alla kända utom för ett av motiven. Liksom för utställningskortet, gjordes en "palett". Den har 12 blad, men samtliga 17 bilder finns med, eftersom fem blad har två motiv, dock inte alltid i samma kombination som på vykortet. Enligt arkivpärmen användes nio av Stockholmsmotiven även till vinjetter på brevpapper. Dessa är i pärmen numrerade från 4 till 12. Utställningens brevpapper finns ej med i pärmen, men det verkar därmed kunna stämma med tre olika, som troligen hade förlagsnummer 1 till 3.

Ett kompletterande Stockholmskort utgavs sannolikt 1899. Det visar det nya riksdagshuset, som inte blev klart förrän 1905. Bygget påbörjades dock redan 1897.

Grand Hôtels ombyggnad 1899

Först efter att ha samlat på Anna Palms vykort i många år, upptäckte jag att på de tre motiv där Grand Hôtel finns med, förekommer fastigheten i två olika versioner. På den ursprungliga är taket platt, medan det på senare tryckupplagor finns ett torn mitt på byggnaden.

Kartongkort med Grand Hôtel och Gustaf III:s staty. Här har Grand Hôtel sitt ursprungliga, platta tak.

Det visar sig att huset påbyggdes och fick en ny fasad 1899, och tydligen tyckte förlaget att man måste korrigera bilderna i samband med senare tryckupplagor. Det är

säkerligen inte Anna Palm som gjort detta, utan någon lokal förmåga som anlitats. Vid en senare ombyggnad år 1926, återfick fastigheten utseendet med det platta taket, som finns än idag, dock med en våning mer än ursprungligen, och tornet blev mindre framträdande.

Blasieholmskajen med Nationalmuseum och Grand Hôtel. Det senare har här fått sin fasad retuscherad, så att det torn som tillkom 1899 finns med.

Anna Palms vykort från övriga Sverige

Efter framgångarna i samband med utställningen 1897 ansåg Eliassons tydligen att det borde finnas underlag för att kunna sälja vykort även på andra orter. Man anlidade därför återigen Anna Palm, som, troligen med fotografier som underlag, målade förlagor till motiv från olika orter i landet samt några "genrekort", ett begrepp som användes till exempel för kort med folkdräkter och folkliv.

Göteborg, med Norra och Södra Hamngatorna, ett av Anna Palms tre motiv från staden.

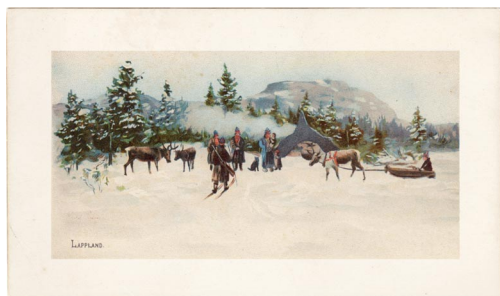
Karlskrona, med inte mindre än fem olika småbilder.

Följande orter är representerade: Göteborg (tre olika), Helsingborg, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Kinnekulle (två olika), Kristianstad, Lund, Malmö (tre olika), Norrköping, Saltsjöbaden, Trollhättan, Uppsala, Visby och Örebro. Korten har varierande antal motiv, ofta ett eller två, men i vissa fall fyra eller fem småbilder. Alla korten har antagligen inte tillkommit samtidigt. De tidigaste avstämplingar, som jag har sett på några av dessa kort, är från sommaren 1898. Två av vykortet har inte Anna Palms signatur, ett av Göteborgsmotiven samt Uppsala, men är uppenbart hennes verk, då de är utförda i samma manér och är utgivna av Eliassons. Anna Palm signerade säkert alla förlagor, men förlaget beskar ibland bilden samt flyttade vid behov signaturen. På en del av korten anges ett lokalt förlag i stället för Eliassons, till exempel finns vykortet från Kalmar med förlagsbeteckning "Hjalmar Appeltofts Bokhandel" respektive "Dillbergs Bokhandel" men även utan förlagsangivelse.

“Genrekorten” har rubrikerna “Dalarne Leksand”, “Dalarne Mora”, “Dalarne Rättvik”, “Lappland”, “Skånsk skördebild”, “Skördebild” samt “Wingåker” och fem av dem är kända både med och utan tilltryckt vers.

“Dalarne Leksand”, ett av sju olika så kallade genrekort, här med vers.

Lappland, kartongkort i större format än ett normalt vykort.

Även här förekommer vissa av motiven som kartongkort. Några av dessa är i långsmalt men ganska högt format, och förlaget fick tydligen kvar restupplagor, där man skar ner korten och tryckte adressidor på de blanka baksidorna. Man kan särskilja dessa kort från de vanliga vykorten genom att bilden inte går ända upp till överkanten samt på att papperskvaliteten är kraftigare. Jag har inte sett något nedklippt kort avstämplat före 1901, så de är troligen från det året. Även för jubileumskortet med kungaparet förekommer kartongkort i vykortsstorlek, med påtryckt adressida. Man kan se att detta kort skiljer sig från det ursprungliga vykortet genom att det fortfarande har guldsnitt.

Wingåker, nedskuret kartongkort, omgjort till vykort. De nedskurna vykortet känns igen på att bilden inte går ända upp till överkanten samt på sin styvare papperskvalitet.

De två olika motiven ifrån Kinnekulle är de enda som även förekommer med delad adressida. Eftersom detta blev tillåtet först från den 1 april 1905, måste man ha tryckt nya upplagor därefter. Redan från sekelskiftet hade de fotografiska vykortet annars tagit över helt, och inga tecknade litografiska topografiska vykort framställdes längre. De två motiven från Kinnekulle användes även

Kinnekulle. Speciellt kort i större format, med tilltryck för friherre och friherrinnan Carl Klingspors silverbröllopsfest 1904, dessutom med bilder av paret.

för inbjudnings-, respektive minneskort för friherren och friherrinnan Carl Klingspors silverbröllopsfest på herrgården Råbäck den 27 december 1904. Korten har samma bredd som vykortet, men är drygt dubbelt så höga. Det senare förekommer både med och utan bilder av paret Klingspor, och korten är förstås utan adressidor.

Utländska vykortsmotiv

Axel Eliassons konstförlag var tidigt verksam i Finland. Jag har ett vykort skickat inom Finland den 3 september 1897 med Anna Palms motiv från Industrihallen på utställningen 1897, med tilltryck:

“Stockholm poststämpelns datum S. H. T.

Härmed har äran att meddela, det min resande Herr C. G. Egnell inom kort skall hafva nöjet aflägga ett besök medförande ett rikt proflager å Pappers- & Galanterivaror, Gratulationskort, Fotografiska reproduktioner, Ljustrycksarbeten, Breffkort & Vyalbum samt egna Förlagsartiklar med mera i denna bransch. Bedjande Eder godhetsfullt reservera honom Edra v. ordres, tecknar Högaktningsfullt Axel Eliasson, Konstförlag.”

Hangö, ett av de fyra olika vykort med motiv från Finland, som Anna Palm tecknat.

Fyra olika vykort signerade av Anna Palm är kända från Finland, med motiv från Hangö, Helsingfors, Tavastehus respektive Viborg. Även om dessa har lokala förlag angivna, är de utgivna av Eliassons. De är gjorda på precis samma papper och har exakt samma konstnärssignatur som de svenska korten. De är troligen utgivna 1899.

Hamburg, ett av sex kända motiv från staden.

Från Hamburg existerar minst sex olika vykortsmotiv, utgivna av Kutzner & Berger i Berlin, sannolikt 1898. Korten har en eller två bilder och vissa motiv är kända med två olika nummer i något avvikande färgsättning.

Hamburg, vykort där den ursprungliga bilden beskurits och omsluts av en krans med blommor. Anna Palms signatur har avlägsnats.

Jag känner till fem, men troligen finns det varianter av alla sex vykortet, där huvudmotivet beskurits och omsluts av en krans med blommor. De senare korten, som är osignerade, är utgivna av ett lokalt förlag, Heinr. Gothman, Hamburg-Borgfelde. I ett fall har bilden förändrats, på liknande sätt som för Stockholmskortet med Grand Hôtel. Kajområdet och avenyn intill har på det senare utgivna kortet fått ett annat utseende. År 1899 genomfördes en stor ombyggnation av området med bland annat en ny stor paviljong.

Palestina. Souvenir de Richon l' Zion, ett i en serie på tio olika motiv.

De kanske vackraste utländska motiven ingår i en serie om tio vykort från Palestina, utgivna av samma förlag som korten från Hamburg, Kutzner & Berger i Berlin. De är numrerade från 20 till 29 och ett av korten (nr. 21) är osignerat. Korten är troligen utgivna 1898.

Stockholmsvykort 1912

Eskil Holms Konstförlag var ett av de stora vykortsförlagen i Stockholm. Eskil Holm öppnade 1892 en bok- och pappershandel på Kungsgatan 22 och bedrev även förlagsverksamheten.

Exempel på de motiv från Stockholm, signerade Anna Palm de Rosa, som utgavs 1912.

På Eskil Holms Konstförlag utgavs 1912 en serie om sju olika Stockholmsmotiv, signerade "Anna Palm de Rosa". Samtliga är ifrån Anna Palms favoritområde, slottet från olika vinklar, operan och Grand Hôtel. Kortens utförande är helt annorlunda än på hennes tidigare, men även dessa är mycket detaljrika. Motiven trycktes i två storlekar, dels

det normala 9×14 cm, men också i format $6 \times 9,5$ cm, med text "Miniatyrkort" på adressidan. De mindre korten har ofta förtryckt text "En god jul" respektive "Ett godt nytt år tillönskas af".

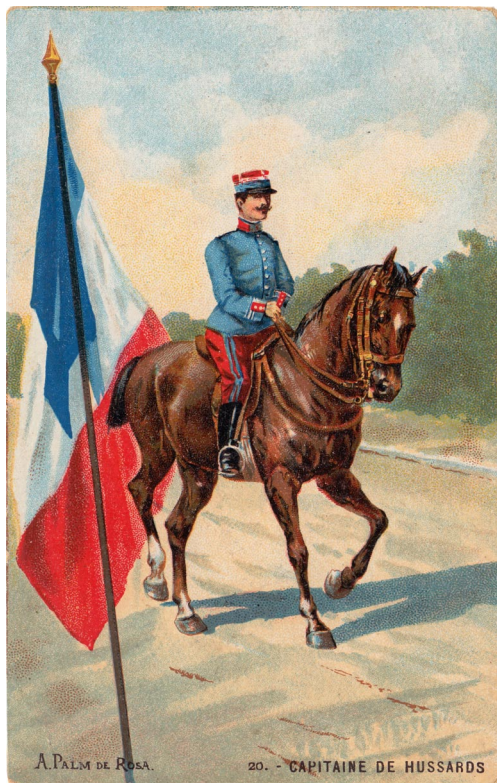
Militärpojke med flagga, ett av tio motiv med militärgossar, som utgavs av Eskil Holm 1908, signerade Anna Palm de Rosa.

Militärpojkar

På samma sätt som Axel Eliassons stora stjärna när det gällde tecknade helgkort var Jenny Nyström, hade Eskil Holm vykorts-konstnären m.m. Aina Stenberg, som under många årtionden tecknade för förlaget. Men, parallellt anlidade förlagen varje år flera olika andra konstnärer. År 1908 gav Eskil Holm ut en serie om tio militärpojkar med signatur "Anna Palm de Rosa", alla i stående format. Konstnären hade säkert blivit influerad i sitt motivval i och med sitt äktenskap med en yrkesmilitär. Samtliga motiv verkar förekomma i tre varianter, med texterna "God Jul!" eller "Godt Nytt År!" samt utan texter.

Militärer i Franska Armén

Omkring 1905 utgavs i Frankrike en serie vykort med titeln "Collection de l'Armée Française en 50 sujets". Korten, som alla är i stående format, anger konstnärens namn som "A. Palm de Rosa". De är numrerade från 1 till 50 och varje motiv har en rubriktext.

En serie om 50 kort med militärer i franska armén utgavs ca 1905. Här är det kort nr 20: Capitaine de Hussards.

Korten avbildar företrädare för olika franska regementen i uniformer samt regementens fanor och är både detaljrika och välgjorda. Inte minst när hon målade hästar och människor, visade Anna Palm här vilken skicklig konstnär hon var. Jag hade i Sverige kommit över några kort ur serien, och när jag besökte Paris i samband med världsutställningen "Philexfrance" 1989, passade jag på att gå till frimärksmarknaden invid Champs-Élysées samt bevistade även en mindre vykortsbörs, och fann då en del av motiven. Efter ett besök på en fransk vy-

kortsmässa några år senare, var det snopet nog ett enda motiv som saknades. Inte förän för ett par år sedan, när en samlarvän, som aktivt sökt och köpt kort ur serien via internet, hade fått en dubblett av det saknade kortet, kunde jag byta till mig det, och kan därmed nu presentera seriens alla bildtexter, se förteckningen i slutet av artikeln.

Franska armén, kort nr 44. Infanterie de ligne (Clairon).

Övriga kort

Det finns ytterligare ett antal kort med motiv gjorda av Anna Palm. Det gemensamma för dessa är att motiven inte är målade som förlagor till korten och att de senare därmed är att betrakta som konstreproduktioner. Samtliga har dessutom motiv ifrån Stockholm.

Det äldsta är ett svartvitt kort på mycket tjock kartong i format 8,5 × 13 cm, med guldsnitt, avbildande operan, utan bildtext men signerat "Anna Palm, Stockholm." Motivet finns även beskuret på ett litet,

Operan i Stockholm på mycket kraftigt kartongkort.

osignerat korrespondenskort (6,5 × 9,5 cm), utgivet av Eskil Holm med text "Stockholm. Nya Operan". Båda varianterna är tryckta i ljustryck och saknar adresslinjer.

Senare kort är alla framställda i offsettryck. Jag har två Stockholmsmotiv utgivna som vykort, troligen på 1960-talet, båda utan förlagsbeteckning. Det är "Skeppsholmen från Blasieholmen" i format 8,5 × 14 cm och "Amiralitetshuset på Skeppsholmen" i A6-format.

Stockholm, juletid på 1890-talet, konstreproduktion på dubbelt julkort, utgivet i början av 1950-talet.

Det finns minst fyra olika dubbla kort med Stockholmsmotiv, i varierande format, utgivna under 1950- och 1960-talen. Åtminstone två av dessa är utgivna av Eskil Holm. För de övriga två har jag bara den främre delen, där förlaget inte framgår.

Slutligen känner jag till ett kort i A6-format, utgivet i Leningrad 1986, som avbildar

en målning av Anna Palm med ett typiskt, långsmalt Stockholmsmotiv med slottet, vilken finns på "The Latvian Museum of Foreign Art" i Riga.

Nytryck

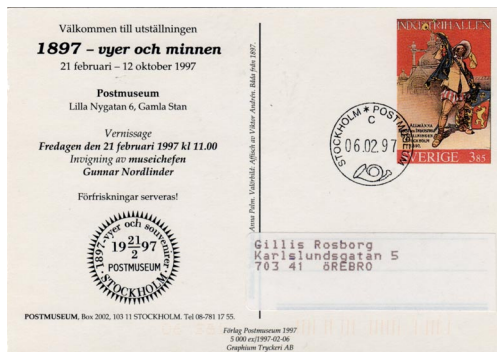
Många vykort har tryckts i flera upplagor, vilket man ofta kan se genom att förlagens namn är tryckta i olika typsnitt eller står på olika ställen på korten. Ibland förekommer samma kort med olika nummer eller både numrerat och utan nummer. Men, när ett vykortsmotiv tryckts upp på nytt långt senare, ofta dessutom av en annan utgivare, brukar det ibland samlare kallas för nytryck. I tryckeribranschen är nytryck däremot det ursprungliga trycket medan senare tryckningar kallas för omtryck.

Nytryck kan se ut på olika sätt, ibland väldigt snarlika originalen, men oftast i större storlek, cirka 10,5 × 15 cm (A6, det vill säga ett kvarts A4), som blev det vedertagna vykortsformatet från 1950-talets mitt och framåt. Av adressidan framgår i regel vem som givit ut nytrycket och ofta att det är gjort efter ett äldre vykort.

Gemensamt för alla nytryck i relativt modern tid, är att de är utförda i offsettryck. Tar man en lupp och betraktar bilden, ser man små prickar, så kallade rasterpunkter, som inte finns på originalvykortet.

Stockholmsutställningen 1897, Industrihallen. Nytryck utgivet av Postmuseum 1997 i samband med utställningen "1897 - vyer och minnen".

Adressidan på Postmuseums kort från 1997, med valörstämpel 3:85 med bild efter en affisch för utställningen 1897, gjord av Viktor Andrén, samt inbjudan till vernissage.

Från utställningen 1897 känner jag bara till ett enda nytryck, och det är av kortet med Industrihallen. Det är i A6-format och utgavs av Postmuseum i samband med utställningen "1897 - vyer och minnen" som 1997 genomfördes med anledning av 100-årsminnet av 1897 års utställning. Kortet har på adressidan en valörstämpel 3:85 med bild efter en affisch för utställningen 1897, gjord av Viktor Andrén. Kortet finns även med tryck med inbjudan till museets vernissage för utställningen.

Minst sex av Stockholmskortet finns som nytryck i A6-format, utgivna av Irencó Robert Bier AB i serien "Good Old Days" från slutet av 1970-talet.

Kortet från Helsingborg, Jönköping, Karlskrona, Kinnekulle, Malmö (två motiv), Norrköping, Stockholm (Kongl. Slottet), Visby och Örebro finns alla som nytryck, som är mycket snarlika originalvykortet. De har samma format och adressida som de äldre vykortet, men det står inte Axel Eliassons förlag på dem. De är framställda på styvare papper än originalkortet och är förstås i offset-tryck. De har tillsammans med andra så kallade Gruss Aus-vykort ingått i en mapp som erhöles som bonus i samband med ett specialerbjudande från *Hemmets Veckotidning* 1975. Bilder av kortet ingick också i en tävling i sex nummer av tidningen i början av det året. En "bingobricka" med

16 vykort publicerades i varje nummer, och sedan skulle man leta upp små svartvita miniatyrbilder av korten i de olika numren av tidningen. När man funnit fyra i en rad och "fått bingo", kunde man skicka in raden och delta i vinstdragningen. Många samlare har tyvärr kommit att tro att det handlar om originalvykortet från 1890-talet, och inte minst är det omöjligt att se skillnaden vid avbildningar på internet. En varning och uppmaning till försiktighet är därför befogad.

Kortet från Örebro förekommer också utgivet av Göran Lindhé i Örebro i slutet av 1980-talet. Det har samma höjd som originalet men är en halv cm. bredare. Kortet finns både utan och med tryck för ett idrottsmedicinskt möte 1989.

Slutligen finns två av motiven från Palestina utgivna som nytryck i A6-format, där man bibehållit det gamla kortets format och kompletterat med en bred ram utanför. Det ena kortet som använts som förlaga, verkar ha varit i ett uselt skick, klippt i kanten och med veck. Kortens adressida har primitiva adresslinjer och de saknar förlagsbeteckning. Jag måste säga att korten hör till de sämst gjorda nytryck jag sett. De ingick tillsammans med sex andra vykort som bilaga till en vykortsbok, "Jerusalem - old Jewish Postcards anno 1900 - 1930", som utgavs i Ungern 1999.

Katalogisering

Avslutningsvis följer ett försök att förteckna alla kända vykort utgivna efter förlagor av Anna Palm, liksom andra trycksaker med samma motiv. Redan 1978 och 1979 gjorde jag i två versioner en förteckning över alla då kända motiv, och sedan dess har inga nya svenska grundmotiv tillkommit, däremot en hel del varianter. Dessutom ingår i förteckningen ett antal utländska vykortsmotiv som då inte var kända. Två av korten på min lista från 1979, ett andra kort från Kristianstad samt ett från Vasa i Finland, verkar inte existera, och de har därför strukits.

Det som gör det någorlunda lätt att katalogisera Anna Palms vykort är att nästan alla har bildtexter, och dessa har i förteckningen angivits exakt, dock inte med enbart versaler, när så är fallet på korten. Enda undantagen är det tillskrivna vykortet som avbildar kungaparet, ett tidigt tjockt kartongkort med bild av operan i Stockholm samt de tio motiven med militärpojkar som Eskil Holm gav ut 1908, vilka alla saknar bildtexter. För dessa har jag gjort egna beskrivningar av motiven. När numren förekommer på korten på åtminstone någon tryckupplaga, är de angivna. När numren är hämtade från Eliassons arkivpärmar, men inte är kända tryckta på korten, har de satts inom parentes. Arkivpärmarerna är dock inte kompletta, så förlagsnummer har inte alltid gått att få fram. Förteckningen tar inte upp de skillnader i förlagsbeteckningar som förekommer på olika tryckupplagor, ej heller text-varianter såsom "God Jul" och "Godt Nytt år", variationer av konstnärssignaturen eller olika utföranden av adressidan. På vissa vykort finns reklamtilltryck för olika företag, likaså på baksidan av en del kartongkort. Dessa har heller inte tagits med i förteckningen.

Katalogiseringen är gjord i nummerordning när nummer finns för alla vykort i en grupp, annars i bokstavsordning. Den följer i stort sett samma uppdelning som den i artikeln. Kända varianter i form av kartongkort, brevpapper med mera liksom nytryck, har förts in direkt efter respektive originalmotiv. I gruppen "Anna Palms övriga kort" presenteras motiven i stället med kort som tillverkningsmässigt hör ihop efter varandra.

Mått anges som (höjd × bredd) och när inget anges, gäller det äldre vykortsformatet 9 × 14 eller 14 × 9 cm.

Jag anser förteckningen som relativt komplett. Det bör finnas ytterligare något eller några svenska kartongkort och det kan tillkomma fler beskurna kartongkort, omgjorda till vykort. För korten från Hamburg finns eventuellt ytterligare något motiv och säkerligen minst en variant till. När det gäller det jag kallat "Övriga kort", är det mycket troligt att det finns fler konstreproduktioner ut-

givna som enkla eller dubbla kort, likaså kan det existera fler nytryck.

Källor och litteratur

Ehrensverd, Ulla,

Gamla vykort.
Stockholm 1972.

Genell-Harrie, Lisa,

Oscarisk fröken målar.
Iduns julnummer 1957.

Hemmets Veckotidning,

Nummer 5 till 10, 1975.

Johannesson, Lars,

Anna Palm de Rosa.
Blick, Stockholm då och nu #2,
Stockholms Stadsmuseum 2005.

Mattson, Robert,

1897 – Vyer och minnen.
Postryttaren 1997.

Sandström, Arne,

Vykortets historia – Förlag – Tryckerier – Koder.
Stockholm 2015.

Stockholms tidningen,

Olika nummer 1897.

Svenske Postvaktbetjenten,

Olika nummer 1897.

Svenskt Konstnärlexikon del IV,

Malmö 1961.

Ullman, Magnus,

Kvinnliga pionjärer verksamma i Sverige.
Stockholm 2004.

Årets Minnen,

Nr. 3, 1897.

Otryckta Källor

Axel Eliassons arkivpärmar,

Äldre lagervara.

Äldre brevkort 1897-.

(Finns nu hos Hedlundgruppen, Göteborg.)

Heijtz, Göran,

Förteckning över Anna Palms vykort.

[Stockholm] 1978 och 1979.

Sandblad, Birgitta,

Konstnärinnan Anna Palm de Rosa

1859-1924.

[Uppsala] 1992.

Förteckning över Anna Palms vykort och andra tryck med anknytning till vykortet.

Utställningen 1897

Samtliga vykort har texten: "Stockholms Utställningen 1897. Officiella Brefkort."

Armeens och Flottans Utställning.

- (22.) Vykort (14 × 9 cm)

Gamla Stockholm.

- Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (12,5 × 9,5 cm)

- Brevpapper

Gamla Stockholm Slottet Tre Kronor.

- (15.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8 × 17 cm)

Gamla Stockholm. Stortorget med Rådhuset.
(ska vara Rådhuset)

- Vykort (14 × 9 cm)

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm) (Rådhuset korrekt stavat)

Industrihallen.

- Vykort (14 × 9 cm)

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm)

- Vykort, nytryck från Postmuseum 1997 (10,5 × 15 cm)

- Dito med tryckt vernissageinbjudan

Industriutställningen samt Gamla Stockholm från Djurgårdsbrunnsviken.

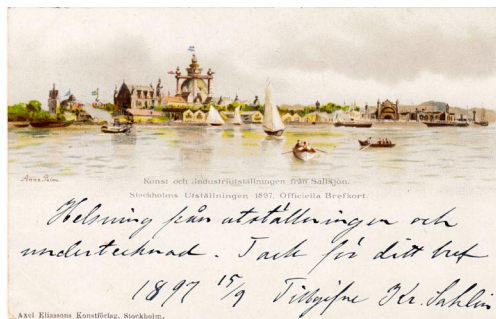
- Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8 × 17 cm)

Ingången till Gamla Stockholm.

- Vykort (14 × 9 cm)

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm)

Konst och Industriutställningen från Saltsjön. (ska vara Saltsjön)

- Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8 × 17 cm)

Konsthallen. Maskinballen.

- Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8,8 × 14 cm)

Nordiska museets byggnad

- Vykort (14 × 9 cm)

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm)

Turistpaviljongen.

- (25.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8,8 × 14 cm)

Stockholms-Utställningen 1897

- Palett med 11 blad med de olika motiven

Stockholm

Blasieholmsbarnen med Nationalmuseum och Grand Hotell.

- (5.) Vykort (14 × 9 cm), Grand Hôtel med platt tak

- Dito, Grand Hôtel med torn

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm), Grand Hôtel med platt tak

- Brevpapper, Grand Hôtel med platt tak

- 356. Vykort, nytryck (14,5 × 10,5 cm) från Irencro Robert Bier AB. Grand Hôtel med platt tak

Carl XII staty. (plus bild med ryttararmé)

- (13.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort, enbart *Carl XII staty*
(12,5 × 9,5 cm)

Carl XIV Johans staty. / Söder Mälarstrand

- (14.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort, enbart *Carl XIV Johans staty*
(12,5 × 9,5 cm)

Grand Hotell och Gustaf III staty.

- (4.) Vykort (14 × 9 cm), Grand Hôtel med
platt tak

- Dito, Grand Hôtel med torn

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm), Grand Hôtel
med platt tak

- Brevpapper, Grand Hôtel med platt tak

Kongl. operan samt Norrström.

- 10. Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8,8 × 14 cm)

Kongl. Slottet.

- 1. Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8 × 17 cm)

- Brevpapper

- Vykort, nytryck i samma utförande som
originalet, men osignerat

Kongl. Slottet från Gustaf Adolfs torg.

- (2.) Vykort (14 × 9 cm)

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm)

- Brevpapper

- 358. Vykort, nytryck (14,5 × 10,5 cm) från
Irenco Robert Bier AB

Kongl. Slottet från Skeppsholmen.

- (3.) Vykort (14 × 9 cm)

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm)

- Brevpapper

Kongl. Slottet. Nya Riksdagshuset.

- Vykort (9 × 14 cm)

Kungsträdgården.

- 6. Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8,8 × 14 cm)

- Brevpapper

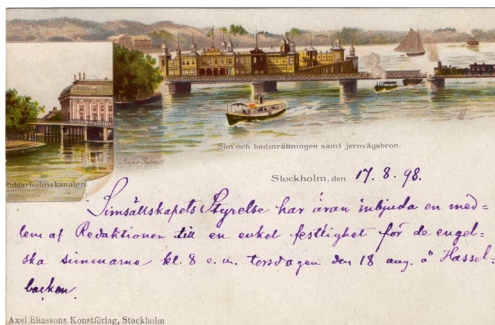
Nationalmuseum.

- (12.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8,8 × 14 cm)

- Brevpapper

- 353. Vykort, nytryck (10,5 × 14,5 cm) från
Irenco Robert Bier AB

*Riddarholmskanalen. / Sim och badinrättningen
samt jernvägsbron.*

- (8.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8 × 17 cm)

Strandvägen.

- (9.) Vykort (9 × 14 cm)

- Kartongkort (8 × 17 cm)

- Brevpapper

- 354. Vykort, nytryck (10,5 × 14,5 cm) från
Irenco Robert Bier AB

Södra Blasieholmsbhamnen.

- (7.) Vykort (14 × 9 cm), Grand Hôtel med
platt tak

- Dito, Grand Hôtel med torn

- Kartongkort (9,5 × 12,5 cm), Grand Hôtel
med platt tak

- Brevpapper, Grand Hôtel med platt tak

- 357. Vykort, nytryck (14,5 × 10,5 cm) från
Irenco Robert Bier AB. Grand Hôtel med
torn

Utsigt från Katarinabissen. / Katarinabissen.

- (11.) Vykort (9 × 14 cm)

- 355. Vykort, nytryck (10,5 × 14,5 cm) från
Irenco Robert Bier AB

Stockholm af Anna Palm.

- Palett med 12 blad med de olika motiven

Svenska orter

Samtliga vykort är i format 9 × 14 cm.

Göteborg. Norra och Södra Hamngatorna.

- (40.) Vykort

- Kartongkort (10 × 17 cm)

- Kartongvykort, nedskuret kartongkort, utan
bildtext

Göteborg. Kungssportsavenyen.

- (62.) Vykort

Göteborg. Göteborgs inlopp. / Stora Hamnkanalen. / Grand Hôtel Haglund.

- Vykort, osignerat

Helsingborg. Utsigt från Kärnan. / Kärnan.

-(42.) Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Jönköping. Artillerikasernen. / Viktor Rydberg. / Polis och Brandstation. / Residenset. / Stora hotellet.

- Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Kalmar (Två bilder, utan bildtexter)

- Vykort

Karlskrona. Ronnebygatan. / Kongl. Örlogsvarvet. / Tunneln. / Karl XI staty.

-(41.) Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Kinnekulle. Eken och Apostlagrottan i Råbäcks park och trädgård. / Mörkekelef. / Husaby kyrka (Byggd år 1001.) / Råbäcks jernvägsstation.

- Vykort

- Större kort (19 × 14 cm, blank baksida)
Text: Minne af Friherren och Friherrinnan Carl Klingspors Silfverbröllopsfest på Råbäck den 27 December 1904.

- Dito med porträtt av Klingspors i två medaljonger

Kinnekulle. Utsigtstornet. / Råbäck. / Hotell Kinnekulle (50 rum.) Adress Råbäck. / Leckö slott.

- Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

- Större kort (19 × 14 cm, blank baksida)
Text: Friherren och Friherrinnan Carl Klingspor hafva med anledning af sin Silfverbröllopsdag äran inbjuda till middag på Råbäck Tisdagen den 27:e December 1904 kl. e. m. o.s.a.

Kristianstad. Frimurarehotellet. / Vestra Boulevarden. / Svandammen i Tivoli. / Kyrkan.

- Vykort

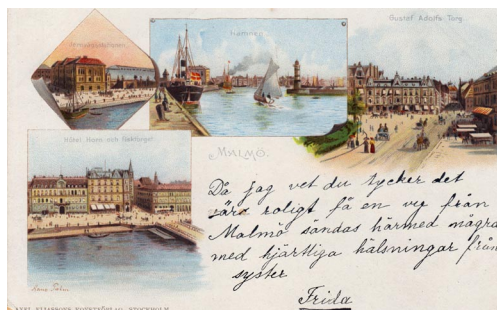
Lund. Monumentet öfver slaget vid Lund. / Universitetet. / Domkyrkan.

-(49.) Vykort

Malmö. Hotell Kramer. / Hamnen. / Kungsparken.

- Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Malmö. Jernvägsstationen. / Hamnen. / Gustaf Adolfs Torg. / Hôtel Horn och Fisketorget

-(51.) Vykort

Malmö. Stortorget. / Karl X staty.

-(50.) Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Norrköping. Karl Johans Park. / Oscar Fredriks Bro och Hamnen.

-(46.) Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Saltsjöbaden

-(47.) Vykort

- Kartongkort (10 × 17 cm)

- Kartongvykort, nedskuret kartongkort
Trollbåttan. Polbems sluss. / Toppö- och Gullö-fallen. / Nya Slussarne.

- Vykort

Uppsala. Slottet. / Universitetet. / Domkyrkan.

- Vykort, osignerat

Wisby. Interiör af S:t Carin. / Parti af Ringmuren. / S:t Olof.

- Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

Örebro. Engelbrektsstatyen. / Slottet. / Stora Hotellet. / Lögen, Sparbanken, Teatern.

- Vykort

- Vykort, nytryck i samma utförande som originalet

- nr? Vykort, nytryck av G. Lindhé (9 × 14,5 cm)

- 16542. Dito, med tilltryck: 25 - 28 maj 1989
Idrottsmedicinskt vårmöte

Genrevykort

Samtliga vykort är i format 9×14 cm.

Dalarne Leksand.

- 56. Vykort, med vers
- Dito, utan vers
- Kartongkort (10×17 cm)
- Kartongvykort, nedskuret kartongkort

Dalarne Mora.

- 59. Vykort, med vers
- Dito, utan vers
- Kartongkort (10×17 cm)

Dalarne. Rättvik.

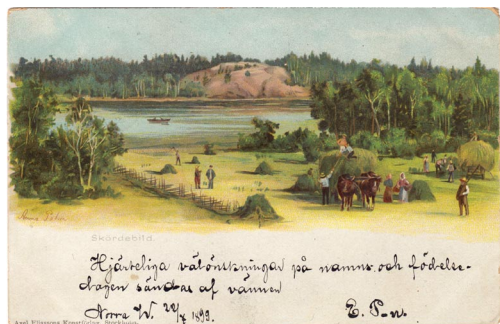
- 58. Vykort, med vers
- Dito, utan vers
- Kartongkort (10×17 cm)

Lappland.

- 55. Vykort
- Kartongkort (10×17 cm)

Skånske skördebild.

- (48.) Vykort
- Kartongkort (10×17 cm)
- Kartongvykort, nedskuret kartongkort

Skördebild.

- 45. Vykort, med vers
 - 45. Dito, utan vers
 - Kartongkort (10×17 cm)
 - Kartongvykort, nedskuret kartongkort
- Wingåker.*
- 57. Vykort, med vers
 - Dito, utan vers
 - Kartongkort (10×17 cm)
 - Kartongvykort, nedskuret kartongkort

Finland

Samtliga vykort är i format 9×14 cm.

Hangö. Hango (fyra bilder utan bildtexter)

- Vykort

Helsingfors (fyra bilder utan bildtexter)

- Vykort

Hämeenlinna. Tavastehus. Raatibuone. Rådhuset.
/ bild utan text / *Aulanko / Kirjko. Kyrkan.*

- Vykort

Minne från Wiborg. Muisto Wiipurista. Unsi suomen kirjko. / Wanha ratibuoneen tori sillalta. / Wiipurin linna. / Unsi kansakoulu.

- Vykort

Hamburg

Samtliga vykort är i format 9×14 cm och med text: Gruss aus Hamburg.

Rathhaus. / Post.

- 431. Vykort

- 297. Vykort, samma motiv

- Vykort, *Rathhaus*. Med blomkrans, osignerat
Speicher der Freibafengesellschaft. / Segelschiffhafen II.

- 432. Vykort

- Vykort, *Segelschiffhafen II*. Med blomkrans, osignerat

Reesendammsbrücke und die Alsterarkaden.

- 433. Vykort

- 295. Vykort, samma motiv

- Dito med blomkrans, osignerat

Lombardbrücke und Binnenalster. / Die neue Elbbrücke.

- 434. Vykort

Fleet b. d. Reimersbrücke. / Fleet Groningerstrasse.

- 435. Vykort

- 299. Vykort, samma motiv

- Vykort *Fleet von der Reimersbrücke*. Med blomkrans, signerat.

Alter Jungfernstieg und Alsterdamm.

- 436. Vykort

- Dito med blomkrans, delvis förändrad bild, signerat

Palestina

Samtliga äldre vykort är i format 9 × 14 cm.

Saluts de, Greetings from Jérusalem. Mosquée d'Omar et ville de Moriyah. Mosque of Omar and town of Moriyah.

- 20. Vykort

Greetings from Jerusalem samt hebreiska texter (enligt uppgift): *The Western Wall. Peace and blessings from the holy city of Zion.*

- 21. Vykort, signerat

Gruss aus, Saluts de Jérusalem. Tour de David. Turm Davids. / An der Ringmauer. / Le mur du temple. Klageplatz der Juden. / Grab der Rabel. Tombeau de Rachelle.

- 22. Vykort

- 22. Vykort, nytryck (10,5 × 15 cm).

Endast hebreiska texter (enligt uppgift): *Greetings of Zion and peace on Israel. If I forget thee Jerusalem, may my right hand be forgotten. Jeremiah on the ruins of Jerusalem. / The Western Wall. / The Antonia Citadel.*

- 23. Vykort

Saluts de Mikveh - Jisrael. (Palestine.) „L'école d'agriculture" – Fondation de l'Alliance Jsr. Univ. Aux jardins. / Elèves travaillants. / Rue et entrée à l'école. / Caves.

- 24. Vykort

Grüsse aus dem Heiligen Lande. Saluts de la Palestine. Rechobboth. / Rue à Zikbron-Jacob. Strasse in Sichron-Jaakob. / Puits à Ekron. Brunnen in Ekron. / Pethach – Thikwah.

- 25. Vykort

Saluts de Hebron. Entrée aux sépulcres. / Sépulcres des Patriarches. Antre de Mamreb. / Vue de la ville.

- 26. Vykort

Gruss aus Jaffa. Eingang zum Hotel Howard. / Jaffa vom Norden gesehen. / Bazarstrasse. / Deutsche Kolonie Sarona.

- 27. Vykort

Souvenir de Richon l' Zion. Au grand jardin de Richon. / Entrée aux caves des vins de Palestine. / Raisins de Canaan. / Partie du pressoir. / Rue de la synagogue.

- 28. Vykort

Gruss aus Bethlehem. Greetings from the Bethlehem. Marienkirche. / Hauptstrasse. / Ansicht von Bethlehem. / Hotel.

- 29. Vykort

- 29. Vykort, nytryck (10,5 × 15 cm)

Stockholmsvykort signerade Anna Palm de Rosa

Grand Hôtel och Nationalmuseum.

- Vykort (9 × 14 cm)

- Miniaturvykort (6 × 9,5 cm)

Riksdagshuset och Kungl. Teatern.

- Vykort (9 × 14 cm)

- Miniaturvykort (6 × 9,5 cm)

Slottet. (Del av Riksdagshuset till höger).

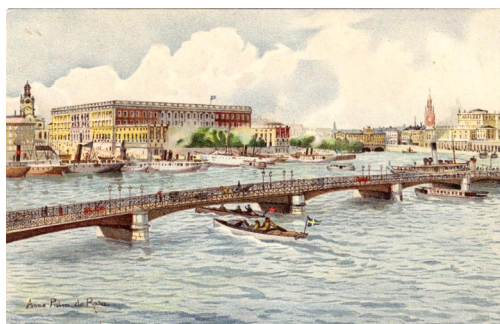
- Vykort (9 × 14 cm)

- Miniaturvykort (6 × 9,5 cm)

Slottet. (Söders silhuetter till vänster)

- Vykort (9 × 14 cm)

- Miniaturkort (6 × 9,5 cm)

Slottet och Skeppsholmsbron.

- Vykort (9 × 14 cm)

- Miniaturkort (6 × 9,5 cm)

Slottet och Norrström. (Liggande motiv)

- Vykort (9 × 14 cm)

- Miniaturkort (6 × 9,5 cm)

Slottet och Norrström. (Stående motiv)

- Vykort (14 × 9 cm)

- Miniaturkort (9,5 × 6 cm)

Militärpojke vid kanon.

Militärpojkar signerade Anna Palm de Rosa

Samtliga vykort är i format 14 × 9 cm och utan bildtexter.

- Militärpojke blåser trumpet
- Militärpojke gör honnör
- Militärpojke knäliggande med gevär
- Militärpojke med gevär och slängkappa
- Militärpojke med svensk flagga
- Militärpojke skyddrar gevär
- Militärpojke spelar trumma
- Militärpojke till häst
- Militärpojke vid kanon
- Militärpojke åker skidor

Militärer i Franska armén, signerade A. Palm de Rosa

Samtliga vykort är i format 14 × 9 cm.

- 1. *Officier d'artillerie*
- 2. *Tenue de fatigue, infanterie de ligne*
- 3. *Infanterie de ligne en marche*
- 4. *Spahis*
- 5. *Officier de chasseurs à cheval*
- 6. *Général de brigade*
- 7. *Cavalerie (Pansage)*
- 8. *Infanterie de ligne (Sergent)*
- 9. *Hussard*
- 10. *Tirailleur Algérien*
- 11. *Officier de gendarmerie (Petite tenue)*
- 12. *Chasseur à pied*
- 13. *Général de division*
- 14. *Officier d'infanterie*
- 15. *Officier de St-Cyr*
- 16. *Colonel d'infanterie*
- 17. *Chasseur alpin (Sergent)*
- 18. *Charge de cuirassier*
- 19. *Officier de l'état-major (Cuirassier)*
- 20. *Capitaine de hussards*
- 21. *Cuirassier (Maréchal des logis)*
- 22. *Capitaine de chasseurs alpins*
- 23. *Chasseur d'Afrique*
- 24. *Garde républicain*
- 25. *Chasseur alpin en observation*
- 26. *Infanterie de ligne*
- 27. *Officier du corps de génie*

- 28. *Spahis indigène*
- 29. *Dragon (Éclaireur)*
- 30. *Infanterie de ligne (Tambour-major)*
- 31. *Artillerie de forteresse*
- 32. *Élève de St-Cyr*
- 33. *Zouave à la bayonnette*
- 34. *Officier d'infanterie de ligne*
- 35. *Chasseur à cheval*
- 36. *Chasseur à cheval*
- 37. *Zouave*
- 38. *Infanterie de ligne au repos*
- 39. *Infanterie de ligne (Tambour)*
- 40. *Dragon (Vedette)*
- 41. *Gendarme en grande tenue*
- 42. *Dragon (Trompette)*
- 43. *Chasseur d'Afrique (Trompette)*
- 44. *Infanterie de ligne (Clairon)*
- 45. *Corps de génie*
- 46. *Artillerie (Fourrier)*
- 47. *Capitaine de cuirassiers ... Halte!*
- 48. *Officier de dragons*
- 49. *Artillerie montée*
- 50. *Infanterie de ligne au bivouac*

Anna Palms övriga kort

Konung Oscar II och drottning Sofia i medaljonger 1897. Utan bildtext, osignerat (tillskrivet).

- (60). Vykort (9 × 14 cm)
- Kartongkort (9 × 14 cm)
- Kartongvykort (kartongkort med adressida) Stockholm. Operan.
- Tjockt kartongkort utan bildtext (8,5 × 13 cm) signerat Anna Palm Stockholm.
- Korrespondenskort (6,5 × 9,5 cm) med text: *Stockholm. Nya Operan. – vänd!* Osignerat.

Skeppsholmen från Blasieholmen. Akvarell av Anna Palm från 1890-talet.

- Vykort (8,5 × 14 cm)
- Amiralitetshuset på Skeppsholmen i Stockholm. Akvarell av Anna Palm.*
- Vykort (15 × 10,5 cm). Finns även med textvariant enbart *Amiralitetshuset*. *Akvarell av Anna Palm.*
- Akvarell av Anna Palm. Ur Norstedts samling av bilder från Riddarholmen.*
- Dubbelt kort (10,5 × 15 cm)
- Stockholm, juletid på 1890-talet. Efter akvarell av Anna Palm de Rosa.*
- 5243. Dubbelt kort (12 × 16 cm)
- Stockholm, Nationalmuseum på 1890-talet. Efter akvarell av Anna Palm de Rosa.*
- Dubbelt kort (eventuellt nummer och format okända, jag har två ex med olika stor bild, båda nedklippta).
- Stockholm omkring 1910. Efter akvarell av Anna Palm. (Södra Blasieholmen).*
- 6475 C-80. Dubbelt kort (11,5 × 15,5 cm)
- Anna Palm. View of Stockholm. (Slottet).*
- Kort (10,5 × 15 cm), utgivet i Ryssland 1986, med text men utan adresslinjer.